

SAMENVATTING

Sociale relaties zijn van belang in de manier waarop individuen hun levenskwaliteit waarderen (Barrera, 2000; Bigby, 2004; C.H. Kennedy, 2004) en vooral sociaal welbevinden is belangrijk voor oudere personen, aangezien zij sociale relaties beoordelen als een van de belangrijkste determinanten van succesvol ouder worden (Cavanaugh, 1999). Er is slechts beperkte kennis beschikbaar over hoe het welbevinden van ouderen met verstandelijke beperkingen wordt beïnvloed door hun ervaringen met sociale relaties. Door literatuur, theorie en onderzoeksmethodiek met betrekking tot veroudering en functiebeperkingen te integreren: 1) draagt deze studie bij aan de beschikbare kennis over de sociale netwerken van ouderen met verstandelijke beperkingen vanuit een levensloop perspectief, 2) vergroot deze studie het huidige beperkte inzicht in de individuele ervaringen van deze populatie, en 3) identificeert deze studie strategieën om de sociale netwerken van deze ouderen te ondersteunen.

Een proces van gepaarde selectie werd gebruikt om een onderzoeksgroep te generen van 12 deelnemers met een verstandelijke beperking van 50 jaar of ouder met minimaal één persoon per deelnemer die fungeerde als ondersteuner in het onderzoeksproces. De data verzameling bestond uit diepte-interviews met de deelnemers en hun ondersteuners. Sociale netwerkkaarten werden ingevuld voor én met de deelnemers, en hun levensgeschiedenissen werden vastgelegd. Een verticale tijdslijn van sleutelmomenten in de individuele levensgeschiedenis (Assink & Schroots, 2010; J. Caldwell, 2010), diende als visuele ondersteuning voor elke deelnemer.

De data analyse was inductief van aard en begon met casus analyse (Patton, 2002). Deze casus analyse resulteerde in 12 individuele verhalen die context boden voor verdere analyse. De tweede stap in de data analyse bestond uit het creëren van een algemene samenvatting van de structurele karakteristieken van de huidige sociale konvooien van de deelnemers gebaseerd op de

casus analyse. De derde stap in de data analyse bestond uit thematische analyse van de interview transcripties (Braun & Clarke, 2006).

De deelnemers waren overwegend positief over de sociale relaties in hun huidige konvooien en de sociale steun die ze ontvingen. De deelnemers hadden de meest hechte band met zussen en vrouwelijke begeleiders. Deze personen verleenden de meeste steun aan de deelnemers. De deelnemers hadden weinig sociale relaties met personen zonder functiebeperkingen, op begeleiders en familieleden na.

Vier thema's geven de ervaringen weer van de deelnemers met hun sociale konvooien gedurende hun levenslopen. Het eerste thema, 'Positieve Impact van Sociale Konvooien in Jeugd en Jong Volwassenheid', beschrijft hoe de konvooien van de deelnemers positieve ervaringen faciliteerden in de eerste levensfasen. Ouders, broers en zussen waren in deze levensfasen de meest belangrijke leden van de konvooien van de deelnemers. Het tweede thema, 'Emotionele Impact van Transities in de Jeugd tot Middelbare Leeftijd', beschrijft hoe de deelnemers gedurende hun jeugd, jong volwassenheid en op middelbare leeftijd verschillende konvooi gerelateerde transities als verstoringen in hun levens beleefden. Het verlaten van het ouderlijk gezin en het overlijden van ouders waren de transities met de meeste impact in de levens van de deelnemers. Het derde thema, 'Interpersoonlijk Conflict gedurende de Levensloop', beschrijft hoe lastige ervaringen met relaties in het sociaal konvooi leed veroorzaakten en het welbevinden van de deelnemers negatief beïnvloedde op verschillende momenten in de levensloop. Het vierde thema 'Verbondenheid en Verlangen in Ouderdom', vat de parallelle sentimenten van verbondenheid en verlangen samen in de ervaringen van de deelnemers.

De huidige studie illustreert dat zowel de methode van het creëren van sociale netwerkkaarten als levensverhalenonderzoek effectief toegepast kunnen worden met ouderen met

verstandelijke beperkingen. De studieresultaten tonen aan dat het begeleiden van ouderen met verstandelijke beperkingen in het omgaan met aan ouderdom gerelateerde verliezen prioriteit behoeft. Het creëren van sociale netwerkkarten en levensverhalenwerk zijn strategieën die sociale relaties in deze populatie kunnen ondersteunen en persoonlijke toekomstplanning effectiever kunnen maken. In de toekomst is longitudinaal onderzoek van belang, waarin verschillen tussen de sociale relaties van oudere mannen en vrouwen met verstandelijke beperkingen bestudeerd kunnen worden, de relaties tussen personen met verstandelijke beperkingen en begeleiders in kaart gebracht kunnen worden, en gestandaardiseerde instrumenten ontwikkeld en getest worden voor het inventariseren van sociale netwerken en het toepassen van levensverhalenwerk.